

Frančišek in oljka.

Ksaver Meško.

Asiški ubožček, blaženi Frančišek, je šel spomladanskega dne iz Asisija v Foligno. Hodil je čisto sam.

Šel je po beli cesti in se je ves blažen smehljal na vse strani. Včasih se je zagledal navzgor, proti svetlemu, modremu nebu. In v svoji srečni zamaknjenosti je z očmi nevede in nehote dvignil tudi roke. Kakor da hoče seči gori na nebo in objeti brata solnce, ki je tako dobrotljiv in ljubezniv, da mu sveti na poti, in ki v svoji veliki dobrotljivosti sveti vsemu svetu, ljudem, živalim in rastlinam, in ogreva ves svet.

In vsa duša mu je pela od radosti in hvaležnosti:

Češčen bodi, o Bog in Gospod moj, po vseh svojih delih,
a zlasti po solncu, našem gospodu bratu,
ki dan razsvetljuje in naša srca razžarja.
Ves lep je, ves v žarki luči blesteč,
ves tvoja podoba, o Bog!

Še više je dvignil bele roke, da je bilo, kakor bi rastel sredi ceste, kakor bi se dvigal iznad zemlje. In s poltihim, od blaženosti drhtečim glasom je govoril:

»O gospod brat, o solnce božje, sveti, sveti in časti Boga, predobrega Gospoda! In naša srca ogrevaj in razžarjaj s plamtečo ljubeznijo do njega, predobrega in v veke češčenega!«

In kakor bi ga razumelo, se mu je solnce ljubeznivo smehljal z nebesnih višin in je bolj in bolj gorelo in žarelo nanj, čez dehtečo Umbrijo, čez ves svet.

Smehljal in klanjal se je drevju ob poti, ki je zelenelo v novi, prazniški obleki, deloma cvetelo kakor bi bele deklice pričakovale ob cesti visokega gosta, da ga slovesno in dostojno sprejmejo in pozdravijo.

V svoji radostni omamnosti je iztegal roke tudi drevju naproti. Kakor bi cveteli dve beli liliji iz raševnatih rokavov, se je zdelo. In kakor bi sevala od rok, skozi skoro prozorne vrste, bela luč, mil, blagodejen blagoslov, je bilo, ko se je Frančišek radostil:

»Češčen, o Gospod, po naših sestrah, zelenecih, cvetočih drevesih, ki sad nam sladki obetajo in rode! — Blagoslovi vas, sestrice, Gospod Bog in Gospod Jezus Kristus, usmiljeni in dobrotni, da srečno cvetete, da obilen in sladek sad obrodite!«

Smehljal in klanjal se je, kakor vitez svoji sladki izvoljenki, drobnim pevcem, pojočim v vejah, na polju, nad poljem, malim črnim murnom, čvrčecim v travi ob cesti, navdušeno in neugnano kakor ob velikem pevskem turnirju, kjer se bore za najvišjo ceno in čast.

»O bratci, o sestrice, vi pevci in igrci božji, le pojte, le čvrčite! O blaženi, ko vam je Gospod, ves dobrotni, dal take glasove. Le pojte Gospodu, slavite in hvalite ga radostno! Zakaj dober in blag je čez mero in vse hvale najvrednejši!«

In kakor bi ga razumeli tudi ti, so ptičke zapele še bolj kipeče, so murni čirčkali še bolj neugnano.

Smehljal in klanjal se je mali žuželki na cesti. »O sestrice, skoro bi te bil pohodil! Zahvaljen Gospod Bog, da sem te zagledal še o pravem času! Morda prijezdi vitez iz gradu in te potepta, morda pripelje kmetič po cesti in te povozí. Počaj, sestrice!« Utrgal je ob robu ceste srčast listič in ga je pomolil živalci. »Sem gori pojdi, sestrice!« Pa jo je previdno ponesel čez cesto, jo položil v svežo spomladansko travo in ji govoril s svojim blagim, srečnim glasom: »Tukajle se izprehajaj, sestrice, da te ne pohodijo in ne povozijo. In tudi ti hvali in proslavlja Gospoda, ki ti je dal tako lepo pisano obleko in ti daje življenje, solnce, zrak in zeleno travico za dom in za živež.«

Tako je šel svojo pot ves zamamljen od ljubezni do Boga in vsega sveta, od srčne radosti in svete sreče.

Kar ga splaši iz sladke omamnosti glasen jok. Frančišek, čigar srce je bilo kakor napeta srebrna struna, neskončno občutno za vsako bol slednjega živega bitja, je naglo obstal. Ozrl se je tja, od koder je zaslišal jok, in je ravno videl, kako je prišla izza ogla stare bajte drobna starka; plakala je obupno kakor pogubljena duša prvi hip, ko pade v pekel.

»O ženica, mati,« je zaklical Frančišek s ceste, »kaj jokaš?«

Pač ga je morala starka slišati, a ihtela je tako hudo, da ni mogla joka ustaviti.

Tedaj je Frančišek naglo stopil čez cesto proti hiši.

»A ti si, dobra mati Agneza! Daj, povej vendar, kaj tako jokaš? Si li žalila Boga in preblazeno Madonno, si storila velik greh?«

Čez blede lice svetnikovo se je razlilo kakor hipna senca, srčna skrb.

A ženica, ki je svetnika poznala, ker je hodil čestokrat mimo, se je odločno branila:

»Kaj pa misliš, oče Frančišek, ti dobri! Saj vidiš, kako sem stara in slabotna, od danes do jutri. Vsak dan se pripravljam na smrt, pa bi še žalila predobrega Boga in presladko Devico!«

»Glej, saj sem si rekel, da ni verjetno,« se je razveselil svetnik. »In kaj potem jokaš?«

»Kako ne bi jokala, ko pa se mi je oljka posušila. Štiri imam za hišo, a najlepša to spomlad ni pogнала. Suha je kakor cesta tamle sredi vročega julija.«

»O mati Agneza, to še ni taka nesreča!«

»Kako da ni nesreča? Ali naj olje kupujem? S čim? In kaj naj darujem Madonni v Folignu? One tri še za dom ne dajo dovolj, in naj še tako rodijo.«

»Gospod ti jih bo blagoslovil, da bo dovolj.«

A starka ni marala slišati. Sedla je na nizko klop ob koči in je ihtela, kakor da so ji danes pomrli vsi otroci in vnuki.

Frančišek je bil kar preplašen ob tem obupnem joku.

»Z deco in starostjo mora imeti človek potrpljenje in mora posebno lepo ravnati z njimi,« si je rekel na tihem. »Ne bo drugače, moram poprositi Gospoda Boga, da ji pomaga, siroti.«

»Pokaži mi drevo, mati Agneza!«

Starka je naglo vstala in šla pred Frančiškom okoli ogla, a je še vedno vso pot jokala, kakor bi šla za pogrebom.

Na vrtu je Frančišek videl, da je najmočnejša oljka res povsem suha. Tovarišice so zelele, deloma že cvetele, a starka je počivala gola in žalostna sredi njih, kakor mrlič sredi zelenja in cvetja.

Frančišek je povzdignil lepe, goreče oči proti veselemu spomladanskemu nebu in je vzdihnil: »Pomačajta, usmiljeni Bog in preblazena Devica!«

Pa je pristopil, objel drevo in pritisnil nanj prsi, tesno in krepko, da je deblo moralo čutiti izpod debele halje udarce srca, od ljubezni gorečega, od sočutja vsega vznemirjenega. Dihal je v drevo, kakor bi obujal ozeblega človeka, in ljubeznivo govoril in rotil:

»O sestra oljka, ki te je dobri Bog tako blagoslovil, da je po tvoji vejici oznanil očetu Noetu

rešitev in srečo in mir, zdrami se! Kakor te je poklical Gospod Bog ob stvarjenju v življenje iz neznanih skrivnosti in moči zemlje, tako naj zajejo zdaj tvoje korenike življenja in nove moči iz sestre naše zemlje. Naj se spet odpro posušene tvoje žile, in naj se prelije po njih življenja sok gori do zadnjega vršička. Zarotim te, o sestra, pri ljubezni Gospoda našega Jezusa Kristusa, ki je mrtve obujal, lačne nasičeval in žejne napajal, oživi, vzbrsti in služi spet ti-le siroti!«

Tedaj je Frančišek začutil, kako je zatrepetalo skozi deblo, od korenin gori do konca vejic in vršičev, kakor bi planil močan val krvi skozi skrite žile drevesa. In še tesneje je oklenil drevo, da je še bolj čutilo ogenj in moč ljubečega srca, še bolj bilo deležno blagoslova njegovih lilijskih, dobrot-nih rok.

Bolj in bolj je drhtela oljka, kakor da ziblje žalostne suhe veje in še deblo močan piš.

In glej, čudo! Polagoma so poganjala iz vršičkov očesa. Iz mrtvih vej so kar kipeli drobni popki. Pokali so, kakor da ne bi mogli več držati preobilnih sokov kipečega življenja v sebi; odpirali so se in širili kakor bi polagoma, polagoma razprostirali svoje nežne peruti nešteti metuljčki, da zlete v dišeči spomladanski zrak.

»Blagoslovi te dobrotljivi Bog, drago drevo, in tebe, ljuba mati Agneza!«

Starka je drhtela bolj nego drevo, od velikega začudenja, od svetega strahu. Padla je svetniku k nogam, poljubljala mu rjavi raševnik in jokala:

»O ti blaženi! Blagoslovljeno telo, ki te je nosilo. Blagoslovljene moje oči, ki te gledajo, ti dobri!«

»Ne govori tako, sestra! Takole govori in reci: 'Češčen veliki in dobri Gospod Bog, ki svojih nikoli ne zapusti, ki za svoje vedno skrbi!' Ali boš rekla tako, mati Agneza?«

»Rada, Frančišek, rada! Češčen, o Gospod Bog, ki po svojem služabniku Frančišku vršiš taka čudežna dela! Češčen!«

Ubožček iz Asisija pa je bil že na cesti in je šel ves blažen dalje svojo pot. Duša mu je pela še bolj radostno nego prej in se ni mogla načuditi dobroti božji, ne je prehvaliti. Saj je edina ta storila čudež, ne on. Niti hip ni pomislil, da on, ali da Gospod Bog zaradi njega, najmanjšega med vsemi služabniki božjimi.